

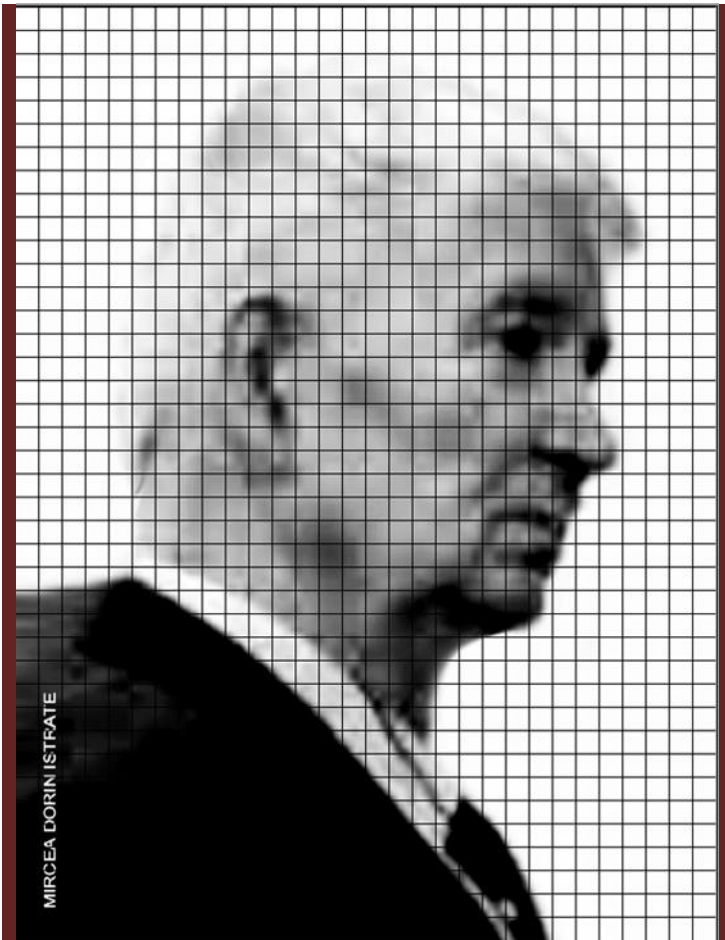
AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9(49/septembrie 2024)

MIRCEA D. ISTRATE – VOIEVODUL POEZIEI ARDELENE

Cezarina ADAMESCU

Una din dimensiunile majore ale patriotismului a fost și este din totdeauna, cinstirea limbii românești, indiferent de dialectul în care un autor se exprimă. Important este s-o respecti, s-o îmbogățești, s-o așezi la loc de cinste în patrimoniul tău sufletesc. Și dacă, cei mai mulți autori, tind s-o abandoneze ori s-o schimonosească în favoarea unor expresii străine care nu aduc emoții și nici vreun alt beneficiu spiritual, este datoria celor care încă o mai respectă și o folosesc în scrierile lor.

Un astfel de poet al Ardealului, care nu și-a uitat niciodată graiul în care a ascultat pentru prima oară cântecele de leagăn ale mamei, este Mircea Dorin Istrate, de pământ dintr-un sat din Mureș. Tot ce a realizat în întreaga lui activitate literară atestă faptul că e un român adevărat și un scriitor patriot cu desăvârșire. Dovadă și premiile numeroase pe care le-a obținut, cu ocazia multor concursuri și Festivaluri de poezie la care a participat și care i-au adus notorietate în întreaga țară.

Sub acoperământul cald al acestei limbi materne, autorul a conceput mii de poezii de înaltă simțire,

care au pătruns direct în inimile bunilor români de oriunde s-ar afla. Așa cum crede poetul, limba românească vorbită în Ardeal, limba "vorovită tăta-n grai ardelenesc", dacă ar pieri, prin absurd, ar fi o imensă nenorocire, numai că limba strămoșilor nu poate pieri niciodată. De aceea, poetul îi aduce un suprem OMAGIU limbii sfinte, sub forma prozei poetice, făgăduind că n-o s-o uite, dovadă toate cărțile sale (și nu puține!) pe care le-a scris și împărtășit oamenilor din orice colț al țării, îndemnându-i ca un bun român pe toți, să-i dea cinstire în orice împrejurare. În asemenea circumstanțe, poetul îi îndeamnă pe toți românii, s-o iubească, s-o cinstească, s-o apere și s-o ocrotească, pentru "a împlini vrerea înaintemergătorilor noștri,, iar voi cei de azi, veți putea lăsa urmașilor, ce vor veni după voi, acea neprețuită avere, a acestui frumos, curat și atât de simțitor suflet românesc".

Mai mult decât atât, poetul vrea ca limba românească să fie CINSTITĂ precum moaștele sfinților, pentru că și ea este sfântă și dănuie pe acest pământ, "din timpuri strămoșești": "Bătrâna limbă fie-ne ca MOAȘTE-n / BISERICA vorbirii românești". Și aici, poetul atinge o latură esențială a patriotismului românesc: considerarea limbii ca sfântă în "BISERICA vorbirii românești". E o datorie de onoare să păstrăm și să ducem mai departe limba românească, "în suflețe, în inimă și-n gând", așa cum a fost ea, moștenită din strămoși. Aceste rânduri figurează ca un preambul la ceea ce urmează și anume: "Omagiul Limbii Române", un poem generos, cu orchestrație amplă cu idei înalte. Autorul începe interactiv, cu câteva definiții ale Limbii Române, asemuind-o cu "FOCUL cel mereu VEGHETOR de CONȘTIINȚĂ al acestui neam,, un zid de rezistență împotriva pierderii identității. Și tot prin ea, "noi avem viață socială, nume și renume". Orice român are datoria de a desfășura o luptă continuă "pentru recâștigarea SENTIMENTULUI și mai ales a DEMNITĂȚII noastre NAȚIONALE!"

Limba română este păstrătoare de istorie, dar fiind "limba neamului ea ADUNĂ și ÎNCHEAGĂ în CUPRINSUL hotarelor ei, acest mare și străvechi NEAM ROMÂNESC?" Toate aceste LAUDE sunt expuse sub formă de dialog interactiv, cu virtualii cititori. În spirit pedagogic, poetul subliniază ideea că doar în

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

limba maternă putem simți "DORUL cel arzător că-i DOR, vaierul și plânsul sufletului fiecăruia atunci când vom murmura DOINA noastră cea străbună, că doar atunci când o ROSTIM putem simți picurul cel fierbinte al lacrimilor noastre nesfârșite, mereu născute din tănuita noastră RUGĂ, îndreptată spre SFÂNTUL, DIVINUL și CERESUL cel Dumnezeiesc".

Poezia „Vorba veche, românească” este și ea în sine un prelung ELOGIU al Limbii strămoșești. În concepția autorului, limba românească are tâlcul ei vrăjit, plin de eresuri, de înțelepciune și de sonori delicate. O notă de specificitate a acestui poet este aceea că SUBLINIAZĂ prin MAJUSCULE uni termeni, pentru a arăta CINSTIREA lor, sau cum ar trebui să fie PREȚUIȚI când vorbim despre limba română. Apoi, limba cea BĂTRÂNĂ, cum o numește Mircea Dorin Istrate e „floare rară”, și pentru faptul că, „Prin ea legăm TRECUTUL de departe/ Cu mersul zilei celei de ACUM”, ceea ce atestă continuitatea limbii noastre pe aceste meleaguri sfințite de sângele martirilor și eroilor. Și pentru: „Că VATRA noastră-i vatră dinceputuri”, dar și „Că MOȘUL CEL BĂTRÂN e Dumnezeu,/ Că DORUL nostru-i numa-n aste luturi, / Că STRUNGA și RĂBOJUL le-am doar eu,/ Că ceia TROACĂ fosta-mi SCĂLDĂTOAREA / Și-n COPÂRȘĂU m-or duce-n ȚINTIRIM, / Că MUMA e atoateștiutoarea, / Și-n fața lui IO, eu doar mă-nchin” (Vorba veche, românească).

Ar fi total neproductiv să cităm toate cuvintele în dialectul ardelenesc, moștenite și folosite în creații literare ale poetilor ardeleni. „Limba bătrânească” motivează dragostea ardelenilor pentru ea și pentru că e moale, liniștită, și de aceea-i nepierită. Ea are taine încifrate, înțelepciune, eufonie, „Cuvintele în ea îmi CÂNTĂ, avându-mi tril de ciocârlie”, „În zisa lor se-nlăcrimează FIORUL pus în MIORIȚĂ, / Iar în lucrarea cea SURPATĂ-i, jertfelicita nevestiță”. Limba aceasta e transmisă nepoților, așa cum a circulat din gură-n gură, în timpuri străvechi, pe care poetul îi roagă cu lacrimi în suflet: „GRĂIȚI-MI limba ceia veche, că ea ne LEAGĂ de trecut, Dragostea poetului pentru limba românească nu poate fi pusă la îndoială: „Eu țin la limba mea străveche, ce-n rând tot NEAMUL mi-a vorbit-o / Și care eu, la fel ca dâșii, mereu în vremuri mi-am IUBIT-o, / Cu ea mi-am SCRIS prin veac TRECUTUL și VIITORUL ce-o să vie, / Cu ea CERȘIM iertări la Domnul, cu ea NE-NGROAPĂ popa-n glie”. (Vorba bunii).

Pentru poet, semnificația cuvântului ACASĂ, are multe înțelesuri, în afara locului unde te-ai născut, unde ai petrecut în „ Raiul copilăriei, unde ai cântat colinde, locul unde sunt îngropați strămoșii, și unde te-ai jucat cu toți ”copiii humii”, locul unde ai supt primul lapte la sânul mamei. Nimeni nu ți le poate lua. Le duci cu tine pe unde te poartă pașii, întreaga viață. La bisericuța din sat se adună toți și mari și mici, și buni și răi, ea îi primește și-i dezleagă, pe cei legați în rele. Aici, popa Toderică slujește împreună cu diacul, ei îi botează, ei îi cunună, el îi conduce spre țintirim pe toți: ”Iar PĂCĂTOASA adunare, / (Mai toți cu capete plecate) / Smerit se-NCHINĂ la icoane, / Cerșind în RUGĂ de iertare (Slujba de duminică).

Autorul realizează în aceste poezii, scurte FRESCE ale vieții rurale, așa cum a fost odinioară, amintind cu scrupulozitate, oameni și întâmplări, devenite repere sfinte poezia lui fiind foarte PICTURALĂ, MELODIOASĂ, cu multă ÎNFIORARE în cuvinte. Păcat că din ceea ce a fost odinioară, mai nimica nu mai este. Toate sunt schimbate, abia dacă li se mai văd urmele. Nici biserica, nici țintirimul nu sunt mai animate. Și ele par părăsite. Pustiirea satului, cu ale lui minunății, nu este singulară, iar durerea celor care au plecat din el, iar acum s-au reîntors, este fără margini: ”Mă doare ce AJUNS-A sătucul meu de țară, / El, ce a fost vecia la locul ăst' MĂNOS, / S-o duce în UITARE, ca mâine o să-mi piară.

Elemente esențiale legate de folclor folosite meșteșugit de poet sunt: carul cu boi, hora cu strigături, jocurile din sat, poveștile, basmele și legendele, țipuriturile, claca unde participau mai mulți săteni, țintirimul cu crucile lui de lemn, fluierul nelipsit, portul popular, vinul învechit, oalele de lut, laptele prins, mămăliga, popa și dascălul cădelnițând, icoana pe peretele din răsărit, smocul de busuioc de sub ea, covoarele și ștergătoarele, în culori aprinse, țesute manual, graiul și neamul, doinele și baladele, ”CHITĂ cu slană și cu ceapă, / Să te-NTRENEZI c-o țuică, din prune de grădină”, șura în care dormi, acoperit cu stele”, cocoșul care-și păzește ograda, câinele credincios, sapa și coasa, carul la care trag animalele, fânul pentru dobitoace, fântâna și izvorul, războiul de țesut, scoarțele, etc. Atâtea ființe și lucruri care-și au aicea rostul! Icoanele au toate, chipurile sătenilor, toate acestea fac Veșnicia care s-a născut la sat, așa cum a spus, inspirat, Lucian Blaga. Și ele te cheamă înapoi, de unde ai plecat. Sfinții îți

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9(49/septembrie 2024)

fac semne din icoane, crucea se vede peste tot, nu numai pe turla bisericii. Ea e martora tuturor evenimentelor.

Deși cei mai mulți sunt săraci, țăranii dețin averi nemăsurate: Credința, glia, casa strămoșească, datinile, cântecele, istoria poporului, graiul, Tricolorul, numele de român, biserica, legendele, vechile balade, eroii, soldații căzuți pe front, colindele, pâinea, iia și ițarii, catrința și clopul, rânduielile agrare și cele bisericesti, cerul cu stele și lună, lumânarea sfântă, sunetul de clopot, eroii care au căzut "Pe câmpul de onoare al dragostei de țară", atâtea lucruri comune ce trebuie păstrate din generație în generație.

Nu lipsesc din carte nici năzdrăvăniile copiilor care merg la furat struguri și prune dulci, ori la cireșile popii, și se aleg cu ocările bune ori mânia tatei. Poetul regretă raiul pământesc, plin de cireșe pârguite și de mure brumate.

În vremea aceea, în toate exista un rost, un temei, și pentru muncă și pentru odihnă și pentru cele sfinte. Nimeni nu se plângea că este prea mult și nu mai poate. Și nici nu voia să ia locul celuilalt, se mulțumea cu locul pe care i l-a hărăzit Dumnezeu. Au trecut prin toate, au căzut și iar s-au ridicat, urmându-și calea. Nimeni nu întreba: De ce mie? De ce, eu? Nici Pentru ce, Doamne? Sau: Când, Doamne? Marea încredere în Dumnezeu i-a ajutat în toate. Apelul la divinitate se face cu următoarele sintagme: Dumnezeu drăguțul, Măritul, Domnul Hristos, Preamăritul, Domnul nostru Mare, Divinul, ș.a. Poetul deplânge starea la care au ajuns familiile, care nu mai au răbdare pentru nimic, se precipită, fac treaba de mântuială, se uită mai mult în ograda vecinului și râvnesc la avutul acestuia. De aici, toată supărarea.

Oamenii nu făceau ce nu se cădea a face și nu se dușmăneau atât de mult, dimpotrivă, se ajutau la necaz sau la treburi mai grele, cum era ridicarea unei case, a unui gard, ori claca prin care isprăveau mai repede treburile gospodărești, depănușatul, torsul, țesutul la război, etc. Existau între ei, grade de rudenie spirituală, își cununau și botezau copiii reciproc, se încuscreau și la sărbători, își duceau unul altuia ceva de pomană pentru cei duși. Că asta vrea să ne spună autorul în graiul lui, atât de îndrăgit. El nu vrea în nici un chip să-l uite și-și deprinde și copiii, cu expresiile ardelenești, cu istoria, cu marii oameni de stat, care au făurit istoria, deveniți voievozi. Ei trăiau după un cod moral pe care-l respectau cu strictețe. "Nu se cade" era expresia prin care refuzau să facă răul semenilor. Rușinea era încă la postul său, în lista virtuților. Despre vicii, copiii învățau de mici să se ferească.

A fost bine, a fost rău? Au răzbit prin vitregia anilor și s-au văzut bătrâni, cu nepoți și strănepoți. Icoanele moșilor există și azi în camerele de curat. Ca și fotografiile lor îngălbenite. Poporul român știa să-și respecte strămoșii. Când plecau de tot, luau cu sine averi fără seamăn, din cele care nu ruginesc și nu le mănâncă moliile „Învățăturile transmise urmașilor,, Datoria celor rămași este să-i pomenească în rugăciuni, să le plătească slujbe la biserică și să le dea de pomană. Apoi, să le aprindă lumânări în cimitire.

Țăranii au în firea lor, cultul morților. Printre comorile de suflet lăsate moștenire, se numără și perpetuarea tradițiilor, drep care: "LĂSAȚI-VĂ nepoții, îmi steie răbdători / O VARĂ lângă dânșii, cât timp îi mai aveți. / ÎNVEȚE-MI o poveste, o datină străbună, / Învețe-mi încă GRAIUL acel frumos, curat, / Să-mi știe-o sărbătoare când cade într-o lună, / Un obicei ce încă pe-acol' nu s-a uitat. / O NUNTĂ cum se face, cu chemători și joc, / Un MORT cum se pecte pe drumul către groapă, / De ce o fată-și pune sub pernă BUSUIOC, // Când vremea e de coasă, ori când îmi e de sapă. // Așa SE-NNOADĂ neamul trecându-se-n nepoți / Cu toate ale sale ce încă nu-s pierite, / Așa-i de TREBUINȚĂ să facem astăzi toți / Ca să PĂSTRĂM vecia și de acun 'nainte" (Comorile de suflet).

Și ce frumoase sunt aceste reflecții lirice rămase mărturie: "Noi suntem NIMICURI din lunga vecie, / CLIPITE pierdute pe-o vale și-un deal, / Cel VEȘNIC ce fi-va mereu măreție / Rămâne doar DOMNUL și sfântul ARDEAL" (La stâna lui Sănu). Mircea Dorin Istrate știe că păcurarii umblă "Cu vecia lumii-n TRAIȘTĂ, în cea vreme neînțoarsă / (Păcurarii) îndeamnându-ne să le dăm cinstirea cuvenită, iar ca să se apropie și mai mult de folclor, autorul folosește licența poetică, asonanța și prescurtarea unor cuvinte.

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 9 (49/septembrie 2024)

O nostalgie grozavă îl cuprinde pe poet când își amintește cum era altădată satul său. Acestea și alte imagini încețoșate îi tulbură sufletul poetului, imagini pe care le pune în oglinda timpurilor de azi, constatând că nimic nu mai e la fel, dar Mircea Dorin Istrate este un om bogat. El a primit de la strămoși o avere inestimabilă, pe care o prețuiește și o păstrează în lacra inimii: " VATRA asta nepereche, / LIMBA, fagure de miere, / FAPTELE ce le făcură / toți ai mei de dinnainte, / NEAMUL jertfitor în toate, , / Și CREDINȚA cea străbună, / ZEII vechi ce-s în ceresc, / Toți ai mei ce-s în MORMINTE / unde-acol' se VEȘNICESC. / Eu, de astea să am GRIJĂ / să nu-mi treacă în UITARE, / (Ținere de minte). Un lucru se poate spune despre poetul de față: nu e totul să PRIMEȘTI, totul e să PĂSTREZI ceea ce ai primit.

Dar despre Mircea Dorin Istrate se pot spune INFINIT mai multe lucruri, n-ar ajunge nici măcar o carte cu sute de pagini. Fiecare vers ar trebui citat, ori ținut măcar minte. Prezenta recenzie este și o invitație la a descoperi un poet extrem de interesant, un om integru, discipol al Școlii Ardelene, care și-a dedicat viața slujirii Cuvântului bun și adevărat al Limbii Române.

Rapsozii neamului românesc ar fi astăzi MÂNDRI că s-a ivit, în zilele noastre un poet care să cânte satul atât de frumos și plin de simțire. George Coșbuc, Octavian Goga și mulți alții, au rămas în literatură prin acele poezii, devenite cântece pe buzele tuturor. "Sunt suflet în sufletul neamului meu / Și-i cânt bucuria și-amarul / În rănile tale, durutul sunt eu", spunea Coșbuc, cântărețul neamului. Și Mircea Dorin Istrate ar putea rămâne în MEMORIA istoriei Literaturii române, prin aceste frumoase poezii, care mișcă sufletele, dacă reperele valorice nu ar fi schimbate. În orice caz, el ATINGE sufletul românesc, cu fiecare trăsătură de condei. Să prețuim tot ce a fost înaintea noastră, pentru că în veci, nu se va mai întoarce.

Poveștile satului sunt întotdeauna din cele mai fericite, lumea satului este fascinantă. De ce toți cei plecați, sunt cuprinși de nostalgie și vor neapărat să se întoarcă? Satul îi cheamă. Dorul de casa părintească îi strigă. Îi strânge la piept. Le alină durerile, necazurile. Le ia tristețile adunate cât timp au fost departe de el. Satul este o ființă vie, ca și ei. Ființa cea de toate zilele și nopțile. Arhetipul țăranului, cu toată simbolistica lui.

Mircea Dorin Istrate a INTUIT acest lucru. A încercat să se identifice cu satul lui și chiar a reușit. S-a substituit satului și i-a luat toate durerile, așa cum Hristos a luat asupra Lui toate păcatele lumii. Și a sfârșit pe cruce.

Unde va sfârși satul românesc? E o întrebare pentru toți poeții și scriitorii care-l cântă, care-l cinstesc, care nu-l pot uita niciodată. Sau trec nepăsători pe uliți și-i calcă țărâna fără să se sinchisească. La fel ca și cuvântul ACASĂ, care cuprinde în el, viața trecută, prezentă și viitoare, ruptă din sufletul românului. Și vorba poetului: "ACASĂ e cuvântul ce adună / Întreg rotundul vieții, la un loc" (Acasă, dulce casă). E o datorie a noastră, a creatorilor să DESCOPERIM astfel de poeți-patrioți care fac CINSTE Limbii Române.

Cezarina ADAMESCU
Galați, 8 noiembrie 2023,
Sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril